

Karel Stuchl

Z Hradešic do Vladivostoku a zpět

Valečný deník legionáře

Karel Stuchl

Z Hradešic do Vladivostoku a zpět

Válečný deník legionáře

VOLVOX GLOBATOR

Karel Stuchl
Z Hradešic do Vladivostoku a zpět
Válečný deník legionáře

Z originálních deníků Karla Stuchla k vydání připravili
Miroslav Stuchl a Michal Hrubý

Odpovědný redaktor Michal Hrubý

Obálka Robert Vanko

Sazba a e-kniha, grafická úprava PureHTML.cz

Vydalo nakladatelství & vydavatelství Volvox Globator
Štítného 17, 130 00 Praha 3

www.volvox.cz

jako svou 1041. publikaci

Vydání první

Praha 2014

Adresa knihkupectví:

Volvox Globator

Štítného 16

Praha 3 – Žižkov 130 00

Copyright © Miroslav Stuchl, 2014

978-80-7511-104-3 (pdf)

Karel Stuchl v legionářské uniformě

7. prosince

Večer v 7 hodin loučení s Plzní. Jdu snad na pohled klidně, ale uvnitř cítím jakousi pohrdavost a zlobu proti všemu, co kolem vidím. Na nádraží mne dojemné loučení se soudruhy, kteří zůstanou ještě v Plzni, pohnulo k slzám. Ve vlaku pohostily nás sestry od Červeného kříže jakýmsi čajem, nepříliš vkusným, který silně páchl senem. Vlak se pohnul. Sbohem Plzni, černá, tolik nám milá, zda tě ještě kdysi spatřím a v jakém stavu! První noc ve vlaku v dobytčích vagonech. Spaní mne neláká, myšlenky probíhají pobouřenou hlavou. Konečně přemožen duševní únavou usínám na tvrdé lavici maje pod hlavou svůj raneček. Vlak sviští a supí s nákladem živých těl, vezených proti vůli do neznámých krajů, kde řádí nenasytný moloch, válka. Projíždím svůj rodný kraj. S tou myšlenkou usínám. Vše jsem zaspal. Ráno probouzím se již na půdě Horních Rakous. Jiný ráz krajiny, cizí tváře.

18. prosince

Bez snídaně pokračujeme v cestě. V poledne stavíme v Linci, kde dostáváme trochu černé kávy – myslím, že by to měla být černá káva. Vidím, jak špinavé Němky připravují pro nás oběd, který po dlouhém čekání jest rozdáván. Polévka na pohled vábná, s množstvím zeleniny, a zdá se býti z jakýchsi vajec. Jest to rozmačkaná rýže, brambory, krátce neslaná, nechutná kaše. Po obědě povel „Nasedat!“, a následuje další jízda do Štýrska přes Alpy. Blížíme se k horským velikánům, které postupně začínají od roviny menšími kopci; na nejvyšších hřbetech, jichž vrcholky zdají se dotýkati oblohy, bělají se sněžná pole. Nemůžeme se nasytiti krásných obrazů přírodních. Stoupáme. Vlak supí. Vjíždíme do hor. Průsmyk, tunel. Mezitím se ochladilo a zavládla úplná tma. Zavíráme dveře u vozu a ukládáme se znovu na malá, nepohledná lůžka. Někteří vojáci zpívají, druzí oddávají se vzpomínkám, snad domov, své drahé vidí před sebou. Zda i oni vzpomínají. Mohou si představití dojmy, které my prožíváme. Město

Selzthal. Nádraží veliké, snad i výstavné. Noc halí se v černou roušku. Večeře – čistý čaj. Další jízda.

19. prosince

Ráno se našim zrakům otvírá pohled na nejkrásnější zákoutí Štýrska – jižní vápencové Alpy. Bílé skály s trhlinami a výmoly vodními. I na nejvyšších místech uchytily se stromy. Na příkrých svazích, pěkně zelených, nalepeny malé úhledné domky, kryté slámou i taškami. Malé políčko, kousek vinice, celé hospodářství těchto baráčků. Mnoho úhledných kapliček. Údolími vinou se jako stuhy zelené říčky; při nich úzké cesty. Vozíky malé. Obyvatelé mávají kapesníky. Volají jakési „Nazdar“. Místy zříceniny hradů na vysokých, ze tří stran nepřístupných místech. Viděti vinice a kukuřičná pole. Palice kukuřičné, věšené k sušení na domkách, působí pěkným dojmem. Na nádražích zjišťuji, že se se Slovinci nedomluvíme.

Vlak vjíždí do Záhřebu. Ačkoliv jest již večer, dostáváme teprve oběd: guláš, brambory a rýži. Po malé zastávce odjíždíme dále k východu. Opět noc. Kola vagonů jednotvárně klapou: ta ta ta... V noci se náhle probudím a slyším jakési daleké, táhlé dunění. Jsou to rány z děl, první pozdravy. Zachvěl jsem se.

20. prosince

Příjemný, slunečný zimní den. Chvilkami pozoruji svoje spolucestující, kteří jsou pod mým dozorem. Jsem velitelem vagonu. Vojáci jsou dílem Češi, ostatní Němci. První noc, kdy téměř všichni byli důkladně zpití vínem, hádkám a křiku nebylo konce. Později docíleno jakési dohody, ačkoliv naši Němce stále nenávidí. Jsou zde též Pražáci – veselí kluci. Jeden veze z Plzně deštník a říká, že se jej nezbaví, poněvadž prý bude dobrou obranou proti šrapnelům. Hoši chtějí stále víno a chleba a na každé stanici křičí na povel: „My chce – me – ví –

no. Dej – te nám chle – ba!“ Na stanicích kradou uhlí a tahají v košíku do vagonu. Důmyslně je upraveno naše spaní. Postele jsou troje nad sebou. Jedni spí na lavicích, úzkých a krátkých, druzí pod lavicemi na zemi a ostatní ve vzdušných houpačkách. Jsou to stany, připevněné za kruhy v bočních stěnách. Tam se spí nejlépe, ale nebezpečně, poněvadž se lůžko časem utrhne a spáč spadne buď na souseda na lavici, nebo přímo na zem. V noci ve tmě nemůžeš ani ke dveřím. Všude překážky: samá noha, samá hlava. Jest takový nedostatek místa, že někteří jsou nuceni spát vsedě. Jedeme Slavonií. Krajina jednotvárná: roviny, pastviny, kukuřičná pole, bukové lesíky. Po obou stranách trati táhnou se střelecké zákopy a před nimi drátěné ostnaté překážky. Pohybujeme se blízko srbských hranic. V příkopu tu a tam leží zdechlina koně. Poprvé vidím z bojiště odjíždějící raněné. Jsou rozedraní, vyhublí, hladoví. Prosí chleba, kterého my též nemáme, a sytí se syrovou kukuřicí. Naši vojáci, téměř stále zpítí vínem, jsou veselí. Hádky s Němci jsou na denním pořádku.

22. prosince

V noci přejeli jsme Dunaj a ocitáme se na půdě Uher. Vlak staví v jakémsi malém nádraží. Znovu vojsko, děla a různé vojenské potřeby. Nařízeno vystupovati z vozů. Beru na záda svůj těžký tlumok. Jdeme do města Kysač, které má ráz větší vesnice. Domy jsou malé, úhledné, ale křiklavě nabarvené. Všude převládá modř. Ulice bez chodníků. S námi zároveň jede nepřehledná řada povozů trénu. Kola se boří v blátě po nápravy a koně nemohou utáhnouti zcela malé vozíky. I nám těžko cestovati s tíží na zádech v moři bláta. Za městem jest cesta ještě horší. Prostředkem v zátopě bláta jedou vozy. My pochodujeme po stranách po polích. Z hustého, mazlavého bláta nemůžeš nohy vytáhnouti a únava se stupňuje. Vak na zádech zdá se býti olověným a pásy jako dráty zařezávají se do ramen. Vojáci znavení a zesláblí zůstávají pozadu a důstojníci stále nutí a pobízejí k pochodu. Udržuji se stále na svém místě, ačkoliv nohy umdlévají více a více. Jsme unaveni chůzí, ale ještě

více hladem, protože jsme nesnídali. K dovršení zla začíná pršet. Konečně docházíme do maďarské vesnice Piroš, kde umístěno i velitelství divize. Teprve zde snídáme. Trochu černé, velice nechutné kávy. Pak se rozcházíme do dvorů. Ubytoval jsem se s 19 muži v jednom statku pod kůlničkou. Venku prší a jest nevlídný, studený čas. V noci bude pod kůlnou citelná zima. Našel jsem na okně starou citeru a pokouším se hrou zaplašiti chmurnou náladu. Oběd nedostáváme, ačkoliv už prošla čtvrtá hodina odpolední.

Obdržel jsem rozkaz stěhovati se s lidmi do jiného rajonu, kde bude umístěna naše rota. Konečně po dlouhé chůzi nastěhoval jsem se do statku na druhém konci vesnice se 14 muži. Ale jaký byt nám dávají. Hledím udiveně na Maďara, který ukazuje na půdu s malými dvířky, kam vede žebřík jako u nás pro slepice. Máme spáti snad v kurníku? První hoch leze vzhůru. Bojím se, že se pod ním žebřík prolomí. Na půdě ubytovalo se 10 mužů. Pro ostatní není prý již místa. Mně ukazuje hospodář ve stáji, kde má 1 koně, místečko, kde prý mohou ostatní bydleti. Vyhlédl jsem si koutek pro lůžko a tam skládám svoje věci.

Maďar umí trochu německy, což jest mi velice vítáno. Pomalu zdomácňuji. Jak se zdá, hospodář i hospodyně nejsou z nejhorších a jeví ochotu vyjítí nám ve všem vstříc. Syn, dcera i hospodyně pouze na nás hledí, cosi vypravují mezi sebou, ale d'as aby jim rozuměl. Pozoruji, že často užívají slova němtudum a brzy vystihují jeho význam – nerozumím. Zašel jsem do kuchyně, kam vchází se přímo ze dvora. Stěny malované, na nich rozvěšené mísy, na policiče řada talířů malovaných, bečka naloženého zelí, zelených paprikových lusků. Na šňůře paprika sušená v pěkných červených luskách. Nabídli mi škvarků vepřových a jakýsi nechutný salám s množstvím odřezků z kůže. Zavedli mne do světnice. Stěny vybělené, podlaha z upěchované hlíny, postele vystlané bílými peřinami. Viděti ze všeho, že milují pořádek, čistotu a pohodlí.

Po obědě cvičili jsme stavěti v poli „celty“, stany. Ačkoliv jsme blízko srbských hranic, přece neslyšeti střelby. Jest zapotřebí

rakouským plukům oddechu a pak hlavně doplnění. Z našeho pluku po ústupu ze Srbska zůstalo jenom asi 200 lidí. Náš batalion tvoří první doplnění.

Večer jsme zašli všichni do kuchyně a domácí syn pobavil nás hrou na nástroj podobný citeře. Dcera hospodáře chtěla tancovati, ale nikdo z nás nemohl se odvážiti skákati uherský čardáš.

24. prosince

Štědrý den. V 8 hodin vychází celá kompanie na cvičení v polní výzbroji. Zhotovujeme střelecké okopy. V 11 hodin návrat do bytů. Maďaři před nastávajícími svátky dávají všechno do pořádku. Oběhují domy zvenku, myjou chodníčky před okny. Počasí teplé jako u nás na podzim, od častých dešťů v ulicích plno bláta. Hoši naši chopili se lopat a pomáhají čistiti chodníky před domem a dvůr od bláta.

Večer bylo rozdělování štědrovečerních dáreků. Každý dostal 10 cigaret – uherek. Potom 10 mužů 1 vánočku na rozdělení, vánočka malá, celá spálená, chutná jen málo, poněvadž jí připadne na každého takový kousek, že o chuti příliš nepřemýšlíš. Následuje kukuřičný chléb, kyselý, mazlavý a chutí nám nezvyklý. K tomu pokryté dno šálku dobrého čaje. Potom se mohl každý podívati na vánoční stromek, který ověšený jakýmsi pečivem stál na zápraží domu, kde byl i proslov k nám vojákům pronesen. Vrátil jsem se s čajem do naší stáje.

Štědrý den, štědrý večer. Co vzpomínek proletí hlavou. Myslím na minulé léta, na svoje mládí v radostný štědrovečerní den. Různé zvyky, půst, očekávání večere, stromeček, půlnoční mše, koledy. I později, vzdálen domova na studiích, čekával jsem s netrpělivostí na Štědrý den, kdy scházivali jsme se všichni při rodném krbu. Pohovořili, postýskali, potěšili jeden druhého. A dnes? Musím seděti ve chlěvě nad trochou studeného čaje, a tam doma i nejposlednějšího žebráka pozvou do světnice a obdaří jídlem a vším možným. Drahá moje matička jak pamatovala na každého, jak vojáky hostívala, byli-li u nás při manévrech, a my dnes jsme odkopnutí. Jak by zaplakala, vidouc nás v

takovém postavení. Jest mi hořko.

Co jsem toto napsal, znenadání vzpomněl si na nás hospodář – Maďar – a pozval do kuchyně. Hoši hrají karty. Potom nás hospodyně podělila cukrovím, jablky a ořechy. Mne pozvali dále do světnice a pohostili koláči a ještě cukrovím a jablky. Dojala mne velice jejich soucitnost a stal jsem se opět veselejším uznáv, že přece nejsem tolik opuštěným. Jak jsem už řekl, Maďar umí trochu německy. Dlouho do noci jsme se bavili a nechtělo se nám ani do chléva.

25. prosince

Boží hod vánoční. Vstávám jako obvykle a piji nechutnou kávu černou s černým suchým chlebem. Nařízeno jíti na mši, která se odbývala na louce za vesnicí. Před postaveným polním oltářem shromáždil se celý 6. a 7. Zeměbranecký regiment. Potom polní kurát odslouživ mši kázal o nově narozeném Kristu – dítěti, jemu darem máme přinášeti různá strádání, a je-li třeba, i svoje životy. Mohl jsem souhlasiti?

26. prosince

Vstávám, když venku jest již bílý den. Navštívil nás vojenský doktor a sdělil, že v našem domě objevila se epidemie. Budeme prý v karanténě. Nikdo nesmí vycházeti, jídlo a všechny potřeby budou nám donášeny. Odešel a přikázal k domu postaviti stráž, aby se žádný z nás nemohl vzdáliti. To nás rozesmálo. Zahrajem si na pány. Máme osobní stráž, družinám poslouží, bychom se nemuseli namáhat chůzí pro stravu, chléb, odpadne cvičení. Co si víc můžeme přát? Nemocným nikdo není, ale musíme nákazu simulovati tak dlouho, dokud to půjde. Libovali jsme si, ale sklaplo nám. Oběd byl rozdán a na nás dnes zapomněli. Hubovali jsme, ale co platno. Pro dnešek máme půst. Večer jsme koupili 2 kg masa a hospodyně nám uvařila guláš. Byl však samá kost, masa málo, tak nás okradl maďarský řezník. Večer hrají hoši v

karty a já brnkám na citeru.

28. prosince

Něco o našem noclehu. Jak jsem se již zmínil, ležíme ve stáji. Já se Špičkou, krejčím, ryzím Čechem, s nímž jsem navázal přátelství, bytujeme v nohách koně za prkennou přehradou. Podle koně jest lůžko pro tři. Nejhůře má první těsně vedle čtyřnohého souseda. Ten jej v noci často vyrušuje. Někdy kobyla lehne mu na nohu, jindy frká a probuzený rozmrzelý voják ji odnaučuje nepěkným zvykům notnou holí, kterou má za hlavou nachystanou. Jeden kamarád ustlal si ve žlabu. Dobře prý spí a co hlavního – nemůže spadnouti.

31. prosince

Dnes Silvestra. Nedaří se mi dosud nejhůř, obzvláště když posuzuji denní práci svoji a ostatních kamarádů, kteří už zase každý den s nechutí vycházejí s kyselými obličejí na cvičení. Nicméně vkrádá se do hlavy stesk po letech minulých. Táži se sama sebe: Co nám přinese Nový rok 1915? Bude v něm končiti tato ničemná vojna? Bude v tomto roce uleveno lidem v jejich strastech, dočkáme se v něm sbratření – lásky, míru? Kolik nás skosených v chladný hrob nedožije se tohoto radostného okamžiku? Večer opět vkrádá se myšlenka na domov, jak oslavují letos Silvestra. Náš hospodář se bojí, že bychom seděli v kuchyni, vyplývali zbytečně mnoho petroleje, který prý je velice drahý, a proto zavřel před námi dveře. Jsme odkázáni seděti ve chlívě. Ráno musíme se mýti každý ve vlastním jídelním šálku, ani koryto nám nechtějí půjčiti, neb máme jim platiti za půjčení?

ROK 1915

1. ledna – Nový rok

Jak divný jest lidský život. Kdes byl před rokem, kam tě osud zahnal dnes? Starý rok přinesl mi hoře. Můj drahý tatíček zemřel a myslím, že lépe jest mu nežli patřiti na 3 syny, odcházející takřka v náruč smrti. Mohl by chudák při svém chatrném zdraví tento těžký okamžik přežítí?

Přesto ráno jsme si přáli vespolek šťastný Nový rok. Mládenci hrají karty. Budou hráti dle pořekadla celý rok? Dostávali jsme služné. Obdržel jsem 3 koruny 60 haléřů. Koupil jsem si za 1 korunu kilo uherské slaniny – není však valná a lituji vyhozených peněz. V noci nemohl Taflík spát, vzbudil šramotem mne i Špičku. Hoši ustrojili šprým. Vzbudili kamarády, kteří leží v kurníku nad námi, že v noci vyjdem na pochod, a aby se připravili. Tito sbalili sobě všechny věci a sešli k nám. Jak se podivili, vidouce nás ležící. Všechno končilo veselým smíchem.

3. ledna

Dnes nás konečně uznal doktor zdravými a oznámil truchlivou zprávu, že prý můžeme zítra „rukovat“. Konec lenošení, konec veselému živobytí.

4. ledna

Ráno vycházíme v plné výzbroji na cvičení. Prostocviky a pochody odděleně i v rotě. V poledne se dalo do deště. Museli jsme do školy, která se odbývala pod kůlnou protějšního statku.

5. ledna

Celou noc pršelo. Dopoledne očkování do prsou proti choleře. Odpoledne škola pod kůlnou a chvíli cvičení s puškou.

6. ledna

„Paráda“ před novým divizním velitelem generálmajorem Podhajským. Přijela z Plzně nová setnina na doplnění pluku.

7. ledna

V deset hodin pochod kompanie na střelnici jedenáct km vzdálenou. Teplý zimní den jako u nás v podzimku. Cesta vede poli v měkké půdě, ve které nohy váznou od nákladu patron, které táhneš na zádech. Hojný pot řine se nám po tvářích. Každý hledí do země, občas zdvihne některý voják hlavu a hledí, nejsme-li u cíle. Došli jsme. Odstříleno. Na zpáteční cestě ještě hůře, poněvadž jsme silně unaveni. Jenom kostel v Piroši se v dále bělá, ale cesta zdá se ti věčností. Úplně vysílen navrátil jsem se do stáje a zbavil se těžkého břemene. Jen jsem povečeřel a již se ukládám na lože a tvrdě usínám.

10. ledna

V noci silný vítr s deštěm. Nemůžeš z baráku vyjít, leda převážeti se v loďce. Zítra prý přijede prohlédnouti naši posádku „Jeho císařská Výsost princ Eugen“. Vtloukají nám do našich „tvrdých palic“ celý tento směšný titul, jako papouškům. Rozkazů celé haldy.

11. ledna

Ráno cvičení na novém místě. Učili nás japonskému útoku. V dále slyšeti dunění děl a střelbu z pušek. Den sluneční, vzduch svěží. Každý večer dostáváme víno nebo rum.

14. ledna

Ráno odcházíme na vzdálenější místo za kanál Františka Josefa. Prohlídka roty velitelem praporu hejtmanem Bučkem. Náš mladý podporučík, zatímní velitel komanie, ukazuje pochodová cvičení v semknutých útvarech. Snad s nimi byl pan hejtman spokojen, ačkoliv se tváří velmi škaredě. Potom převzal sám velení a dává rotě různá taktická cvičení z bojů. Začíná se rozčilovati a uvědomuju si, že mne neklamal jeho surový pohled. Rakušácký důstojník, brutální člověk, přímo zvíře. Jednoho vojáka, kterého si k sobě povolal, tloukl rákoskou do obličeje, kopal, fackoval, plival na něho, poněvadž na vyzvání rychle nepřiběhl. Druhého vojáka tato bestie dala přivázati ihned na místě na hodinu ke sloupu, poněvadž nezodpověděl jakousi otázku. Zhnusen nemohu se dívati na takové týrání bezbranných lidí. Vedle toho vyhrožuje nám zastřelením. Jest prý válka a s vojákem si důstojník nemusí hráti. Nejvíce mluvil proti Čechům. Jsme prý pitomci, stádo bezmyšlenkovitě jdoucí. Srbové chytří a odvážní vojáci, prý nás pobijí jak dobytek. Celý den jsem otráven dnešním lotrovským jednáním hejtmana Bučka.

16. ledna

Ráno v sedm hodin vyšli jsme opět na střelnici. Den sluneční, tak nádherně v přírodě, která před blížícím se jarem počíná oživovati. Cítíš ten život, chtěl bys jásati jako ti skřivani v blankytu, ale hrdlo ti svírá myšlenka na náš úděl. S odporem hledím na modré cáry, které z nás nadělali otroky, hmotu bez duše, bez ceny. Jdeš mechanicky, nesen proudem zamklých postav.

17. ledna – neděle

V noci důkladný déšť. Ulice proměněny v lesknoucí se močály. Odpoledne mám službu. Večer dostávala rota rum. Ve všech staveních se opili, v jednom baráku se vojáci servali, pobodali bodáky. Musel jsem pomocí strážce zakročiti a večer v deset hodin jednoho zbojníka pod bajonety odvésti na strážnici na druhém konci vesnice. Chvíli jsem nadával, hlavně tehdy, když ve tmě zašli jsme do louže nabravše si plné boty vody a bláta. Potom jsem se musel všemu smáti, ačkoliv jsme chodili asi dvě hodiny po ulicích. S námi šel šikovatel Čech, který v civilu sloužil kdesi jako komorník. Ten pod míru zpitý potácel se v kalužinách, každou chvíli upadl, a potom proklínal vojáka, kterého jsme vedli do basy. Strážníci jsme chtíc nechtíc hledali do dvanácti hodin. Konečně nacházíme stokrát šikovatelem prokletou basu a tam předáváme vojáka strážci, která potouchle pozorovala notně opilého šikovatele, živě šermujícího šavlí a vykládajícího s křikem o rvačce. Myslil jsem, že i samotného šikovatele zavřou, což se však nestalo, a já se konečně v jeho průvodu a dvou ostatních vojáku s plnými botami a celý umazaný dostal domů do chléva.

18. ledna

Prohlídka vojska novým velitelem regimentu obrstem Švandou. Po jeho proslovu, jak se chce o nás starati, připomněl frontu, na kterou máme býti připraveni. Nejvíce se obáváme Srbska, přejeme si jíti na ruskou frontu. Dle řeči Švandovy předpokládáme, že brzy vystoupí proti Rakousku Rumunsko nebo Itálie. Láká nás i italská fronta, neboť zapomínáš na možné zranění a třeba i smrt. Touha spatřiti nové kraje, nový lid, krásy přírodní, prožívati různá dobrodružství s cestou spojená jest při uvažování hlavním činitelem, dodávajícím té které frontě zajímavosti.

20. ledna

Vstáváme v pět hodin a dokončujeme přípravy k odchodu z Piroše. Po dlouhém stání na ulicích a mrzutém čekání snad na pány důstojníky, což bývá na vojně často, vycházíme již dosti utrmáceni za město. Až se hlava zakrotí nad nekonečnou rovinou, pokrytou slabou vrstvou tajícího sněhu. Nikde stromu, keříčku, vísky. Pustina bez konce. Přirovnávám dnešní cestu k plavbě člověka po moři, obklopeného nekonečnými vodami a nemajícího viditelného cíle. Razíme si cestu hustým blátem, místy až do lýtek dosahujících. Jako obrovský had zmítá se tato živá hmota jakousi silnicí, po chvíli polem, opět silnicí, překonávajíc stěží obtíže cesty. Však ani zvířatům není lépe. Koně, táhnoucí po dvou párech jeden vůz, každou chvíli uváznou v jámě zaplněné blátem. Slyšeti křik vojáků a rány dopadajících bičů a klacků na zesláblé údy bídých zvířat. Ve 2 hodiny odpoledne na poli u silnice regiment oddychá. Jaký však oddych, nemůžeš-li si sednouti a poobědvati alespoň trochu teplé polévky. Po hodinové přestávce pokračujeme v cestě. Pociťuji únavu stále větší, řemeny tlumoku vřezávají se do ramen. Do hlavy žene se krev, nohy umdlévají. Myslím, že nedojdu. Posiluji se časem rumem, ale alkoholem vzbuzuje se jenom okamžité vzrušení sil a potom následuje dvojnásobná malátnost. S vypětím posledních sil docházíme do města, bláto leskne se nám až na hlavách a v botách louže. Ve vykázaném domě města Kača upravujeme si nocleh pod kůlnou, ačkoliv začíná mrznouti a jsme celí promočení potem a blátem. Večeře nebude, poněvadž kuchyně uváznuvší v blátě nepřijely. Ukládám se ke spaní.

21. ledna

Spal jsem dobře a vstávám opět zdravý a čilý, nehledě na včerejší krajní námahu. K snídani dostáváme včerejší oběd. Hospodář, silné, mohutné postavy, padesátník, pravý typ Srba, zve nás do světnice poznáv předem, že jsme Češi. Hostí nás koláči. Proklíná Rakousko,

Němce, lituje nás a mluví se zápalem o Srbsku, králi Petru a jest pevně přesvědčen, že Srbové z Banátu spojí se s královským Srbskem. Modlí prý se za vítězství Slovanů a ví, že přijde den všemi námi očekávaný v době nepředvídané našimi nepřáteli Němci a Maďary. Mluví srbsky, takže můžeme se s ním domluvit, ačkoliv naše řeč jest pro něho velice těžko srozumitelná. Ukazuje srbské knihy, které uschoval před slídívy Maďary, hledajícími a ničícími při vypuknutí války všechen srbský tisk dle nařízení maďarských úřadů. S jiskřícíma očima ukazuje obrazy srbských králů a vykládá dějiny Srbska. Obdivuji jeho národní cit, slovanskou hrdost a klaním se v duchu tomuto silnému charakteru. Ví, že všichni ostatní Srbové jsou téhož smýšlení, myslí a pracují jednotně, tajně, ale jistě k osvobození svého národa a tím i Slovanstva. Napadá mi otázka: máme my tolik síly hlásiti se ke Slovanům, koluje v našich žilách slovanská, bouřlivá krev jako u bratrů Srbů? Se studem musím se v duchu přiznati, že mezi námi tak není. Kolik mezi námi odrodilců, zrádců vlastního národa, kolik otroků sloužících svým nepřátelům Němcům! Mohl bys mezi hochy mluvit, jak mluví tento padesátiletý muž, aniž by ses nemusel báti následků? Mohl bys věřiti svým soukmenovcům?

Svěřuji se tomuto vlastenci Srbovi, že i my Češi jako Slované těžce neseme panství Němců. Na srbskou a ruskou frontu ženou nás silou a pod trestem smrti nutí střílet do bratrů Slovanů. Mluvím o naší lásce k Srbům, dávám příklady z balkánské války, ze sokolských sletů v matičce Praze. I my pevně věříme, že světová válka přivodí pád Němců i Maďarů, našich nepřátel, a slovanská lípa, odkaz našich starých bohů, se zazelená a budou zaceleny její rány. Cítím se v tom okamžiku nevýslovně šťastný a chtěl bych všem našim nepřátelům říci tuto pravdu přímo do očí. Ale ohlížím se bázkově kolem, poněvadž i ty stěny zdají se nás poslouchati. Ví, co by mne mohlo čekati za takové skryté přiznání ze strany německých úřadů.

Odpočinek. Do našeho města nastěhovali se domobrancí, čeští tátové od kteréhosi batalionu, hlídající srbské hranice.

26. ledna

Cvičení celé dopoledne a nakonec prohlídka pluku a defilé před obrstem.

29. ledna

Připadlo sněhu. Cvičení v poli ve sněhu a vodě hrozně unavuje. Není to ani cvičení, ale úžasně pitomé honění a týrání lidí. Cvičí se švarmlinie, něco tak otravného pro nás již, a kromě toho musíš pokaždé lehnouti do mokrého sněhu. Odpoledne cvičení s puškami.

2. února

Ráno odcházíme z Kači. Nasedáme do vlaků a na nádraží, kam dojíždíme v poledne, se občerstvujeme obědem a potom pokračujeme pěšky v další cestě do neznáma. Procházíme jakýmsi městem. Mohlo by té cesty býti dost, ozývají se četné hlasy, když za městem opět vycházíme na silnici, které neviděti konce. Slunce příjemně hřeje, je jasné zimní odpoledne. Bláta na silnici přibývá táním sněhu. Jdeme z počátku vesele, hovoříme pozorujícíe zasněženou krajinu. Domníváme se, že nejdeme ještě na frontu, a proto tolik radosti a veselí. Cesta vede k jakýmsi cihelnám. Všude viděti vojsko. Silnice, po které jdeme, jest pěkně dlážděná cihlami až do města Ujvidek, kam máme ještě sedm km. Konečně objevily se obrysy města, jež jest dokola opevněno zákopy a drátěnými překážkami. Město samo mne překvapilo čistotou, výstavností a velkoměstským rázem. I tramvaje vesele jezdí širokými ulicemi. Na jedné ulici vyjímalo se nové dvoupatrové gymnasium. Ve

výkladních skříních plno věcí a jídla, na hostincích cedule, svědčící o dostatku různých nápojů, to vše láká naše prázdné žaludky, ale není dovoleno vystupovati z řady. Proklínám otrocké vojenské hadry. Za městem krátký odpočinek. Leháme do mokrého sněhu i s výzbrojí. Unaven zaboříš tělo do kyprého sněhu jak do peřin. Usnul bys spokojeně, kdyby se neozval protivný hlas „Vstát!“ a „Pochod!“. Každý nasazuje poslední síly. Nikdo nehovoří, a padne-li nějaké slovo, jistě nadávka.

4. února

Po ukončení služby dovídáme se k svému překvapení, že naše kompanie ještě před večerem odebere se na nádraží, kde bude nakládati vozy. Večer skutečně odcházíme na stanici asi hodinu za městem podél Dunaje. Na nádraží nakládalo se jakési dělostřelectvo. Po něm má dojít řada na nás. Venku surový mráz. Vcházím do čekárny se ohřátí. Na lavicích, na stolech sedí a podřimují důstojníci. Mají kožíšky, plstěné boty, beranice, na ruku teplé rukavice, kožené kalhoty. Vy jste dobře opatřeni proti zimě, myslím si v duchu, ale co my chudáci. V našich lehkých pláštích, sahajících nad kolena, v střevicích, bez rukavic, nevydržíme surové zimy Karpat, kam dle doslechu pojedeme. Omrznutí bojím se více jak kuličky. Mezi důstojníky, kteří si nás zlostně měří jsou nespokojeni naší přítomností, dlouho nevydržím a vycházím na silnici, kde stojí kompanie. Stupňující se po půlnoci mráz proniká údy a nutí vojáky k pohybu. Jedni běhají po silnici máchajíce rukama, druzí sedí nebo stojí kolem ohňů ve strouze při silnici. Všichni nadávají na důstojnictvo, na velení. Tak čekáme až do rána. V sedm hodin nasedáme do vlaku.

5. února

Na stěnách vagonu visí jinovatka, kamna jsou studená. Ukradeným